

## **СУДОВО-ФАРМАЦЕВТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНОГО ЗАСОБУ КОКАЇН (КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ)**

*Розглянуто результати судово-фармацевтичного вивчення злочинів, які пов'язані з незаконним обігом психоактивної речовини – наркотичного засобу кокаїн. Встановлено необхідність розширення співробітництва між правоохоронними, розвідувальними, судовими та експертно-криміналістичними органами України, США, країнами ЄС, ближнього і далекого зарубіжжя. Наведено найбільш типові приклади із судово-фармацевтичної практики щодо незаконного обігу наркотичного засобу кокаїн.*

**Ключові слова:** судова фармація, незаконний обіг, психоактивні речовини, наркотичні засоби, кокаїн, криміналістика.

України, за своїм геополітичним розташуванням, знаходиться в центрі транзитних міжнародних шляхів наркотрафіку з країн Латинської Америки (Колумбія, Перу, Болівія, Еквадор), Північної Америки (США, Мексика, Канада), Європейського Союзу (Німеччина, Італія, Іспанія, Франція, Голландія, Польща, Чехія, Словаччина, Латвія, Естонія, Литва), Середнього Сходу (Афганістан, Пакистан, Іран), Далекого Сходу (Китай, В'єтнам), Ближнього Сходу (Ізраїль, Іран, Ірак, Туреччина) і Співдружності незалежних держав (Азербайджан, Вірменія, Грузія, Таджикистан, Узбекистан, Казахстан), європейських країн СНД (Росія, Білорусь та ін.) в ланцюжку південь-північ, схід-захід. Вказані потоки йдуть назустріч один одному, контролюються транснаціональними спільнотами, організаційними й прикордонними злочинними наркогрупами, які беруть участь у розгалужених схемах обігу різних класифікаційно-правових груп психоактивних речовин (ПАР) з ознаками

злочинів, передбачених статтями 305-322 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [19].

Виступаючи на засіданні Колегії органів прокуратури за підсумками роботи у 2012 р. Генеральний прокурор України В. Пшонки відзначив, що в результаті вжитих заходів органами прокуратури знешкоджено майже 300 організованих груп, третина з яких мала міжнародні зв'язки та діяла в органах влади. Зусилля правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю та корупцією (90,0 % справ про корупційні злочини розслідувано слідчими прокуратури) спрямовувалися на викриття резонансних злочинів, насамперед пов'язаних з діяльністю злочинних угруповань з корумпованими зв'язками та викриття зловживань посадовців вищого рівня [7]. Встановлено факти правопорушень з боку співробітників правоохоронних органів і посадових осіб, яких держава наділила широкими правами та повноваженнями, що, у свою чергу сприяє розповсюдженню корупції, хабарництва і скоєнню супутніх злочинів (крадіжки, вбивства, розбої, дорожньо-транспортні пригоди, обіг лікарських засобів із психоактивними властивостями, суїциди).

Крім того, Генеральним прокурором України було підкреслено, що 2012 р. визначив кардинально нові вектори подальшого розвитку правового життя держави. Цьому сприяє проведення системної організаційно-правової робота щодо:

- реформування кримінального судочинства;
- прийняття та введення в дію нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України);
- підвищення до рівня європейських стандартів питань щодо захисту прав і свобод, життя і здоров'я громадян, які беруть участь у кримінальному процесі, чому сприяє створення Єдиного реєстру досудових розслідувань у рамках виконання положень нового КПК, що робить необхідним створення та облаштування приміщень для роботи з таємними документами у прокуратурах всіх рівнів [8].

Останнє вимагає подальшого проведення заходів, спрямованих на:

– реформування діяльності прокурорів поза межами системи кримінального правосуддя;

– запровадженні нового КПК України, до якого провідними вченими України В. Я. Тацієм, В. П. Пшонкою, О. М. Бандуркою, Ю. М. Грошевим, А. В. Портновим, Є. М. Блаживським, Є. П. Бурдолом, В. Г. Гончаренком, В. Т. Норою та М. Є. Шумилою проведено велику роботу з розробки та видання науково-практичного коментаря до КПК України (2012 р.), що відображає єдину позицію у застосуванні норм і трактуванні положень КПК України [20–22].

Удосконаленню законодавчої бази будь-якої держави, як відмічає В. Михайлов, немає меж, проте потребує певного часу і зусиль, зокрема в Росії, щоб визначитись із сутністю організованої злочинності, яка постійно змінюється. Тому Росія і держави – учасники СНД повинні сприяти виконанню Конвенцій ООН щодо протидії транснаціональної організованої злочинності (м. Палермо, Італія, прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р.) шляхом взаємної правової допомоги, екстрадиції, розширеного співробітництва між правоохоронними органами з використанням спеціальних методів (оперативно-розшукових, криміналістичних, судово-фармацевтичних) розкриття злочинів (постачання, що контролюються, оперативні закупки, електронні системи спостереження) [17; 26].

Вивчаючи основні джерела злочинних доходів транснаціональних злочинних угруповань на основі рекомендацій спеціалістів ООН, Т. Жидкова відмічає, що вони поділяються на 17 груп, до яких відносяться: відмивання грошей; тероризм; крадіжки витворів мистецтва, предметів культури та інтелектуальної власності; незаконна торгівля зброєю; викрадення літаків; морське піратство; захват наземного транспорту; шахрайство зі страхуванням; комп'ютерна злочинність; екологічна злочинність; торгівля людьми; торгівля людськими органами; незаконна торгівля (піратство, торгівля контрафактом); незаконний обіг ПАР (виробництво, виготовлення, синтез, наркотрафік, збут, перевезення); обманне банкрутство; проникнення у легальний бізнес; корупція і підкуп суспільних та партійних діячів, виборчих осіб [14]. При цьому звертає

на себе увагу тенденція нових форм активізації діяльності транснаціональних союзів організованих злочинних об'єднань за допомогою вдосконалення методів приведення в дію кримінальних механізмів планування і підготовки, реалізації, конспірації і отримання результатів злочинних операцій і акцій кримінальної спільноти різних країн. Про дані тенденції може свідчити те, що транснаціональні злочинні угруповання сьогодні контролюють активи більш ніж на 2 трлн дол. США [23].

Узагальнюючи проблеми, які є характерними для більшості країн СНД і Росії, В. Н. Лопатін визначає, що основною з них є соціально-психологічна, яка свідчить про те, що наприкінці ХХ ст. відбувся розпад попередньої системи формування цінностей при одночасному культивуванні нових цінностей: героїзація злочинника, пріоритет сили грошей перед силою закону, пріоритет сили кулака, жорстокості й насилля перед силою розуму та душі, культурне споживання наркотиків. З розрахунком законодавчих, соціально-психологічних, соціально-економічних і організаційно-правових проблем протидії злочинності в Росії, забезпечення законності в період реформування правоохоронних органів мало бути досить обережним, щоб зберегти існуючу і таку, що виправдала себе багатоканальну систему захисту прав і законних інтересів громадян, суспільства і держави, традиційну для Росії систему утримань і противаг в цій сфері, виходячи з принципу «не нашкодь» [25].

У своєму виступі С. Мухика, заступник Генерального секретаря Всесвітньої митної організації (ВМО) на нараді міністрів (м. Париж, Франція, 10.05.2011 р.) з проблеми «трансатлантичної торгівлі кокаїном» відзначав, що ключову роль у реалізації Політичної декларації ООН [28], прийнятої на ХХ спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН, присвяченій спільній боротьбі зі світовою проблемою наркотиків (8-10 червня 1998 р., м. Нью-Йорк, резолюція S-20/2), і Плану дій з боротьби з незаконним обігом наркотиків [27] відіграє ВМО, під керівництвом якої проводиться робота з боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, відмиванням грошей і корупцією [41]. При цьому ВМО тісно співпрацює з іншими відповідними міжнародними і регіональними

організаціями в рамках заходів і програм з боротьби з незаконним обігом наркотиків (ПАР) і пов'язаної з ними загрози людству.

Ю. Федотов, виступаючи при запуску флагманського проекту «2012 World Drug Report» Генеральної Асамблеї ООН, зокрема наголосив: «...кокаїн, героїн та інші наркотичні засоби продовжують вбивати до 200 тисяч чоловік на рік, руйнуючи родини і залучаючи в страждання тисячі інших людей, що призводить до низького рівня безпеки і розповсюдження ВІЛ/СПІД» [40].

Отже, сьогодні протидія транснаціональній організованій злочинності й незаконному обігу наркотичних засобів повинні бути невід'ємною частиною програм розвитку, тому що вони є загрозою розвитку людства в цілому й окремої людини, громадянина і пацієнта зокрема. Поглиблене вивчення і судово-фармацевтичного моніторингу даної проблеми в сучасних умовах буде сприяти тому, що 2015 р. можна буде підвести підсумки глобального прогресу в досягненнях, які закладено в Декларації ООН «Мета розвитку тисячоліття» (м. Нью-Йорк, 6-8 вересня 2000 р., резолюція № 53/239) [11].

Керівники всіх країн починають розуміти, що організована наркозлочинність, незаконний обіг ПАР (психотропних, сильнодіючих і отруйних речовин, наркотичних і одурманюючих засобів, прекурсорів, лікарських препаратів, що використовуються для виготовлення заборонених до обігу наркотичних засобів) заважають досягненню мети тисячоліття. Як зазначає А. П. Гетьман, екологічна, медична і фармацевтична безпека, що базуються на екологічному і фармацевтичному праві, впливають на якість і тривалість життя людини, громадянина і пацієнта. Що зумовлює необхідність підвищення рівня ефективності боротьби з наркобізнесом, наркотрафіком і їх наслідками, якими є наркоманія, ВІЧ/СПІД та інші розлади здоров'я [10].

Так, на думку директора управління Білого дому з питань державної політики у сфері контролю за наркотиками Г. Керликовські, в останні 10 років послідовна боротьба з наркомафією в Колумбії дозволила більш ніж на третину скоротити обсяги виробництва кокаїну, що сприяло скороченню летальних

випадків громадян США та інших держав від передозування кокаїном, чому зокрема сприяли [16]:

– початок реалізації в Колумбії при підтримці США у 2001 р. комплексної програми проекту «План Колумбія», спрямованої на виявлення організаторів і членів підпільних нарколабораторій у протидії наркокартелям, ліворадикальним збройним угрупованням, а також припинення наркотрафіку з країни, системне знищення посівів коки, на що було витрачено 7,5 млрд дол. грошей податкоплатників двох країн;

– результат 11-річної боротьби з незаконним обігом (виробництво, облік, перевезення, збут) чистого кокаїну в Колумбії, який зменшився з 700 т до 195 т у 2001 р. (менше ніж в Болівія і Перу).

А. Личко і В. Бітенський, які досліджували методи фармакотерапії кокаїнової наркоманії, вважають, що основний акцент у протидії незаконному обігу кокаїну в Україні треба робити на профілактиці даного захворювання з обмеженням і жорстким перекриттям усіх каналів наркотрафіка – контрабандного постачання кокаїну з країн дальнього і ближнього зарубіжжя [24].

У свою чергу, Ю. В. Латов відмічає, що економічно розвинені країни світу не дають відсталим країнам і тим, які розвиваються, «зайняти місце під сонцем», при цьому керівники заможних країн байдужі до поширення бідності, хвороб і зростання злочинності в країнах «третього світу». Тому незаконний обіг (вирощування наркокультур – маку, коноплі, грибів та інших рослин, а також синтез, виготовлення, виробництво, перевезення, пересилання, збут, реклама та ін.) стає для бідних родин майже єдиним способом для виживання і «зведення кінців з кінцями». У результаті виникає ситуація, коли у відповідь на «фінансовий зашморг», що накидається розвинутими країнами, відсталі й бідні країни «б'ють» їх героїновими, кокаїновими та іншими «бомбами», залучаючи до наркоживання широкі прошарки населення і перш за все неповнолітніх і молодь [23].

Судово-фармацевтичне вивчення фактів щодо виявлення службою БНОН ГУ УМВС України злочинів, пов'язаних із незаконним обігом кокаїну [12-13],

свідчить про те, що за шість місяців 2012 р. в усіх регіонах України вилучено 2438,1 г. цієї ПАР, що у 4,6 раза більше аналогічного періоду 2011 р. Слід відзначити, що кокаїну (Таблиця II, Список № 1 «Наркотичні засоби, обіг яких обмежено») [29] вилучено лише в Донецькій області 117,35 г., Закарпатській – 2,0, Запорізькій – 1,38, Івано-Франківській – 27,4 і Чернігівській областях – 10,0 г, у м. Києві – 2279,95 г. За цей же період у регіонах України зареєстровано 148949 споживачів ПАР, найбільше – у Дніпропетровській області (15212 осіб, динаміка зменшення складає -2,8 %), а також у Донецькій (11313 осіб, динаміка зменшення -25,6 %), Запорізькій (8909, динаміка зменшення -3,5 %), Луганській (13940, динаміка зменшення -4,5 %) і Одеській (12667, динаміка збільшення +1,4 %) областях та в м. Києві (10892, динаміка збільшення +2,0 %). Найменше споживачів ПАР виявлено у Вінницькій (1885, динаміка зменшення -9,4 %), Волинській (1632, динаміка збільшення +1,4 %), Закарпатській (679, динаміка зменшення -13,4 %), Рівненській (1672, динаміка збільшення +5,6 %) та Чернівецькій (1820, динаміка збільшення +4,8 %) областях. Проте на думку провідних вчених наркологів і провізорів-криміналістів з урахуванням латентних споживачів ПАР, реальна кількість споживачів ПАР в країні може складати в 10 – 15 разів більше.

Останнє свідчить на користь проведення подальших судово-фармацевтичних досліджень [36–38] з вивчення причин і умов, що спричиняють поширення незаконного обігу (зокрема попиту) кокаїну в країнах світу та на теренах України з урахуванням дій міжнародних організованих злочинних наркоугруповань. Наведені нижче типові приклади з судово-фармацевтичної практики ілюструють потяг наркозлочинних угруповань до отримання надприбутків через незаконний обіг ПАР кокаїну.

*Приклад 1. Міжрегіональною спеціалізованою прокуратурою м. Ліона (Франція) розслідувалася кримінальна справа, порушена за ознаками статей 222-34 і 222-37 КК Французької республіки [32–34]. У ході досудового слідства було встановлено, що наприкінці жовтня 2012 р. французькі митники і поліція на французько-італійському кордоні в тунельному переході Фрежу (Frejus) в департаменті Савойя при огляді приватного автомобіля виявили у спеціально обладнаних тайниках 40 пакетів, в яких знаходилось порошкоподібна речовина, яка за результатами судово-фармацевтичних досліджень виявилася ПАР – наркотичним засобом кокаїном загальною масою 44,86 кг і вартістю 9 млн дол. США. Злочинець був затриманий, слідство продовжується.*

**Приклад 2.** Поліцією м. Барселона (Іспанія) порушено кримінальну справу за ознаками статей 368 і 364 КК [2-3; 39-40]. У ході досудового слідства було встановлено, що на початку грудня 2012 р. в аеропорт Ель Прат (El Prat) рейсом з м. Богота (Колумбія) літаком прибула і привернула увагу прикордонників, відповідальних за контроль «підозрілих» рейсів, молода жінка (вік 20 років, громадянка Панами), яка на запитання про мету поїздки відповідала невпевнено і розпливчато. Поліцейські призвели її огляд і звернули увагу на закривавлені бинти, що прикривали відкриті рани під грудями жінки. При цьому вона пояснила, що була прооперована два місяці тому з метою встановлення імплантантів і що рани ще не загоїлись до кінця. Проте лікарі й поліція в розрізах ранах виявили «тіла білого кольору». Під час обстеження в лікарні з кожної з грудей жінки було вилучено пакет у формі протезу, наповнений порошкоподібною речовиною білого кольору, який виявився кокаїном загальною масою 1,377 кг вартістю 300 тис. дол. США, який потрапив до кровотоку у зв'язку з пошкодженням упаковки. Затримана злочинниця заарештована, слідство продовжується.

**Приклад 3.** Слідчим СУ Генеральної Прокуратури України розслідується кримінальна справа, порушена за ознаками ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307 КК України [19]. У ході досудового слідства було встановлено, що у жовтні 2012 р. в ході спільної спецоперації співробітники підрозділів МВС України, Генпрокуратури України, митної служби України, Агентства по боротьбі з наркотиками Міністерства юстиції США (DEA), Центрального слідчого бюро Головної комендатури поліції Республіки Польща і правоохоронних органів Республіки Еквадор виявили, задокументували і присікли канал наркотрафіку, пов'язаний з незаконним обігом (перевезенням, зберіганням, збутом) кокаїну в регіонах України для наркозалежних осіб. За свідченнями свідків спецоперація одночасно проводилась на території декількох держав (Еквадор, Польща і Україна). Закінчилась спецоперація в м. Тернопіль, де були затримані члени транснаціональної організованої наркозлочинної групи, в якій було вилучено порошкоподібну речовину вагою 30 кг, що за висновком судово-фармацевтичної експертизи була наркотичним засобом кокаїном вартістю близько 6 млн дол. США. Правоохоронними органами затримано шість активних учасників наркоугруповання (четверо громадян Еквадору, один – України і один – Республіки Польща). Досудове слідство продовжується [5].

Наведені приклади свідчать про те, що члени транснаціональних організованих наркозлочинних груп продовжують експансію ПАР кокаїн до європейських країн (Україна, Польща, Франція, Італія, Іспанія). Лише спільними зусиллями Генеральної прокуратури, МВС, митниці, Міністерства юстиції, Служби безпеки України можливо протидіяти незаконному обігу (наркотрафіку, виробництву, збуту, зловживанню) кокаїну. В ході проведених трьох оперативних заходів у трьох країнах (Франція, Іспанія і Україна) із незаконного обігу вилучено 76 кг 24 г кокаїну на суму 15 млн 300 тис. дол. США, що, за нашими підрахунками, не перевищує 5-10 % від загальної кількості всіх наркотичних засобів, що вилучаються правоохоронними органами із незаконного обігу. Слід відзначити, що на європейському ринку в незаконному обігу знаходиться 17,0 % ПАР кокаїну, який виробляється в країнах Латинської Америки (щорічно 150 т на загальну суму 9 млрд євро).



У ланцюжку наркотрафіку знаходяться країни Західної Африки та Європи (Іспанія, Португалія, Італія). При цьому не виключено факт того, що наркотичні речовини морським транспортом доставляються безпосередньо у французькі, англійські або голландські порти. За даними французької поліції, в останні роки спостерігається значне збільшення наркотрафіку в країнах ЄС (у 2011 р. вилучено 11 тис. кг наркотичних засобів у порівнянні з 4125 кг у 2010 р.) [32].

Кримінальне законодавство у країнах СНД та в Україні має будуватись за принципом припинення або пом'якшення покарання, збільшення або зменшення рівня доступності людини, громадянина і пацієнта, які страждають на болі різного походження, хворі на туберкульоз, ВІЛ/СПІД, мають онкологічні, психічні, неврологічні розлади здоров'я. Так, Є. А. Буркова відмічає, що комплексна протидія незаконному обігу наркотиків повинна здійснюватись в таких напрямках [1]:

- виявлення і припинення спроб кримінальних структур по легалізації доходів, отриманих внаслідок незаконного обігу ПАР, з перекриттям каналів контрабандного постачання їх;

- попередження, протидія попиту і пропозиції на ПАР. При цьому вкрай необхідно усунути проблеми кадрового забезпечення підрозділів, які здійснюють протидію організованій злочинності та незаконному обігу ПАР;

- профілактика злочинів; наприклад, участь у розробці, реалізації державних і регіональних комплексних цільових програм боротьби з незаконним обігом ПАР, внаслідок чого поширюється захворюваність на наркоманію, токсикоманію, ВІЛ/СПІД; періодичне звернення до громадян через засоби масової інформації щодо проблеми наркоманії; організація і здійснення взаємодії з лікувальними й освітніми установами з метою виявлення споживачів і постачальників ПАР митними органами, прикордонними службами, органами внутрішніх справ;

- координація системи планування, профілактики, застереження, а також усіх методів і дій, які здійснюються державними органами, що ведуть боротьбу з наркозлочинністю;

– підвищення кваліфікації співробітників органів внутрішніх справ, відновлення кадрового потенціалу і запобігання відтоку досвідчених і висококваліфікованих спеціалістів (слідчих, оперативників, провізорів-криміналістів).

Вивчаючи побічні дії ПАР кокаїну, Н. В. Веселовська і А. Е. Коваленко [6] зазначають, що співробітники правоохоронних органів упродовж двох-трьох днів можуть встановити наявність в організмі особи ПАР кокаїну, оскільки з організму за цей час виводиться 90 – 95,0 % введеної дози кокаїну у вигляді чистої речовини і його метаболітів в такому співвідношенні: незмінний кокаїн (1 – 9 %); бензоілекгонін (35 – 60 %); метилекгонін (32 – 49 %); екгонін (1 – 8 %); норкокаїн і гідроксиліровані метаболіти (10 %). У наркозалежних осіб спостерігається виражена залежність співвідношення метаболітів від способу введення ПАР кокаїну. Фармакологічні ефекти кокаїну умовно поділяються на дві групи: центральні і периферичні. Так, центральні ефекти зумовлені впливом на обмін нейромедіаторів головного мозку. До них відносяться: емоціональний підйом, ейфорія; відчуття приливу енергії; посилення розумової активності; зниження потреби у сні (подовження періоду неспання); зниження апетиту; збільшення і різкий спад фізичної витривалості.

Периферичні ефекти зумовлені впливом на обмін нейромедіаторів у периферичній нервовій системі, що включають в себе тахікардію, задишку, збільшення артеріального тиску; збільшення температури тіла, пітливість, розширення зіниць. Побічні ефекти внаслідок тривалого зловживання кокаїном розвиваються після багатократного зловживання ПАР, коли відбувається декомпенсація обміну нейромедіаторів і організм не здатний адекватно працювати без даної ПАР, що призводить до агресивної поведінки, дратівливості, галюцинацій (зорові, тактильні, звукові, відчуття мілких комах під шкірою), у зв'язку з цим можуть бути депресія, порушення сну, артеріальна гіпертензія, аритмія, стенокардія, інфаркт міокарду, головний біль, запаморочення, шум в вухах, нудота, пронос, неуважність, швидка втомлюваність, зниження уваги, погіршення пам'яті, появи нежитю, часті

носові кровотечі, некроз носової перегородки, нав'язливі рухи (конвульсивні рухи пальцями рук і ніг), тремор, збільшення судомної готовності, можливі судомні випадки, психози, параноїдальні або маячні ідеї, порушення функції зовнішнього дихання, церебральний інсульт.

Своєчасне виявлення правоохоронними і судовими органами осіб з кокаїновою наркоманією й поступове їх направлення до державних закладів охорони здоров'я, де їм буде надана якісна, ефективна і доступна фармакотерапія, сприятиме виконанню статей 3 і 49 Конституції України [18; 31; 35], яка захищає права людини і громадянина, визначені Всезагальною декларацією прав людини, що прийнята і проголошена 10 грудня 1948 р. резолюцією 217 А (III) Генеральної Ассамблеї ООН [9].

Проведене судово-фармацевтичне вивчення злочинів, пов'язаних із незаконним обігом ПАР кокаїну на засадах криміналістики, доводить, що, знаходячись у центрі наркотрафіку кокаїну, Україна має розширити співпрацю своїх правоохоронних органів з правоохоронними, розвідувальними, слідчими, судовими та експертно-криміналістичними органами країн СНД, ЄС, США, Мексики, ближнього і далекого зарубіжжя. Крім того, потребують подальшого вдосконалення відповідні нормативно-правові акти, а також діяльність співробітників правоохоронних органів та експертно-криміналістичних центрів.

#### Список літератури:

1. Буркова Е. А. Наркобизнес: Понятие, состояние, возможности противодействия : автореф. дис. на соис. учен. степ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 – уголовное право и криминология ; уголовно-исполнительное право / Е. А. Буркова. – Саратов, 2009. – 26 с.
2. В Испании задержали женщину с кокаиновыми грудными имплантатами [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://www.ukrinform.ua/rus/news/v\\_ishpanii\\_zadergali\\_genshchinu\\_s\\_kokainovimi\\_grudnimi\\_implantantami\\_1472074](http://www.ukrinform.ua/rus/news/v_ishpanii_zadergali_genshchinu_s_kokainovimi_grudnimi_implantantami_1472074).
3. В Испании задержана женщина с кокаином в грудных имплантатах [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://gazetaslovo.com/item/v-ishpanii-zaderzhana-zhenshhina-s-kokainom-v-grudnyh-implantatah.html>.
4. В польские супермаркеты завезли бананы с кокаином [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://vesti.kz/crime/99475/>.
5. В Тернополе правоохранители изъяли 30 кг кокаина из Южной Америки [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://korrespondent.net/ukraine\\_events/1409669-v-ternopole-pravoohraniteli-izyali-30-kg-kokaina-iz-yuzhnoj-ameriki](http://korrespondent.net/ukraine_events/1409669-v-ternopole-pravoohraniteli-izyali-30-kg-kokaina-iz-yuzhnoj-ameriki).
6. Веселовская Н. В. Наркотики. Свойства, действие, фармакокинетика, метаболизм / Н. В. Веселовская, А. Е. Коваленко : [пособие для работников наркологических]

больниц, наркодиспансеров, химико-токсикологических и судебно-химических лабораторий]. – М. : Триада-Х, 2000. – 196 с.

7. Генеральный прокурор Украины Виктор Пшонка подвёл итоги работы у 2012 році [Електрон. ресурс] / відділ зв'язків із засобами масової інформації Генеральної прокуратури України. – Режим доступу : [http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?\\_m=publications&\\_c=view&\\_t=rec&id=114276](http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=114276).

8. Виктор Пшонка: Поточного року ліквідовано майже 300 організованих злочинних груп [Електрон. ресурс] / відділ зв'язків із засобами масової інформації Генеральної прокуратури України – Режим доступу : [http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?\\_m=publications&\\_c=view&\\_t=rec&id=114281](http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=114281).

9. Всеобщая Декларация о правах человека [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/declhr.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml).

10. *Гетьман А. П.* Взаимосвязь экологического права и фармацевтического права в защите прав человека, гражданина и пациента на основе Конвенций Организации Объединенных Наций / А. П. Гетьман // Укр. вісник психоневрології. 2012. – Т. 20. – Вип. 2. – Додаток. – С. 16.

11. Декларация ООН «Цели развития тысячелетия» [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://www.unrussia.ru/ru/millennium-development-goals>].

12. Единая конвенция о наркотических средствах 1961 года с поправками, внесенными в нее в соответствии с Протоколом о поправках к Единой конвенции о наркотических веществах 1961 года [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/conventions/pdf/single1961.pdf](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pdf/single1961.pdf).

13. Единая конвенция о наркотических средствах от 30.03.1961 г. ; с поправками внесенными в нее в соответствии с Протоколом от 25.03.1972 г. о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 года [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995\\_177](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_177).

14. *Жидкова Т. К.* К вопросу противодействия организованной преступной деятельности международно-правовыми средствами [Электрон. ресурс] / Т. К. Жидкова. – Режим доступа : <http://nauka-pravo.ru/2012/08/28/>.

15. Злоупотребление кокаином [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://www.medee.ru/>.

16. Колумбия стала производить меньше кокаина, чем Перу или Боливия [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://www.newsru.com/world/31jul2012/colombia.html>.

17. Конвенция Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности (15 ноября 2000 г.) [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/conventions/orgcrime.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/orgcrime.shtml).

18. Конституция Украины. Офіційне видання. – К.-Х. : Парлам. вид-во; ТООВ «Лінгвоцентр», 2001. – 92 с.

19. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін. ; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Вид. 4-е, доп. – Х. : Одіссей, 2008. – 1208 с.

20. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – Т. 1 – 768 с.

21. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – Т. 2 – 664 с.

22. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.

23. *Латов Ю. В.* Контрабанда – тень на дне пропасти между богатым севером и бедным югом // Экономическая теория преступлений и наказаний «Криминальная глобализация экономики. Контрабанда – ведущий международный криминальный

- промысел». – № 5-1. – Ч. 1 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://corruption.rsuh.ru/magazine/5-1/n5-15.html#5>.
24. *Личко А.* Кокаин – актуальность проблемы и распространение среди подростков [Электрон. ресурс] / А. Личко, В. Битенский. – Режим доступа : <http://add.net.ru/articles/20010319110728.html>.
25. *Лопатин В. Н.* Проблемы реализации Палермской Конвенции ООН (2000) против транснациональной организованной преступности в России и СНГ [Электрон. ресурс] / В. Н. Лопатин. – Режим доступа : [http://www.waaf.ru/index\\_ru.php?section=6&paragraph=37&article=18](http://www.waaf.ru/index_ru.php?section=6&paragraph=37&article=18).
26. *Михайлов В.* Новое измерение безопасности: законодательство России и Палермская конвенция [Электрон. ресурс] / В. Михайлов // Монитор. – 2004. – № 1. – С. 7. – Режим доступа : [http://www.unodc.org/documents/russia//Monitor/monitor\\_march04\\_ru.pdf](http://www.unodc.org/documents/russia//Monitor/monitor_march04_ru.pdf).
27. Политическая декларация ГА ООН и Всемирная программа действий [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://ria.ru/beznarko\\_danger/20120222/572319397.html](http://ria.ru/beznarko_danger/20120222/572319397.html).
28. Политическая декларация ООН [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : [http://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/political\\_declaration.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/political_declaration.shtml).
29. Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 р. № 770 // Лекарственные средства в неврологии, психиатрии и наркологии / под ред. В. А. Шаповаловой, П. В. Волошина, А. В. Стефанова, И. М. Трахтенберга, В. В. Шаповалова. – Х. : Факт, 2003. – С. 454–464.
30. *Самсонова Т.* Наркомания. «Вызвать жалость к себе – один из способов манипулирования» – [Электрон. ресурс] / Т. Самсонова. – Режим доступа : <http://add.net.ru/articles/20020524110234.html>.
31. Судово-фармацевтична кваліфікація рівня захисту конституційних прав громадян : метод. рек. / В. В. Шаповалов, В. О. Шаповалова, М. М. Ніконов. – Х. : ПП Степанов, 2008. – 188 с.
32. *Сущенко Р.* Французские таможенники изъяли крупную партию кокаина на границе с Италией [Электрон. ресурс] / Р. Сущенко. – Режим доступа : [http://www.ukrinform.ua/rus/news/frantsuzskie\\_tamogenniki\\_izyali\\_krupnuyu\\_partiyu\\_kokaina\\_na\\_granitse\\_s\\_italiey\\_1459874](http://www.ukrinform.ua/rus/news/frantsuzskie_tamogenniki_izyali_krupnuyu_partiyu_kokaina_na_granitse_s_italiey_1459874).
33. Уголовный кодекс Испании [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://www.tenerife-navigator.com/directory/laws-of-spain/criminal-code/criminal-code-23.htm>.
34. Уголовный кодекс Франции [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://constitutions.ru/archives/5859/3>.
35. Фармацевтическое право в наркологии / под ред. В. А. Шаповаловой, И. К. Сосина, В. В. Шаповалова. – Х., 2004. – 800 с.
36. *Шаповалов В. В.* (мл.). Судебная фармация в противодействии наркопреступности / В. В. Шаповалов (мл.). // Укр. вісник психоневрології. – 2012. – Т. 20. – Вип. 2. – Додаток. – С. 29.
37. *Шаповалов В. В.* Судебная фармация в государственной системе изучения вопросов борьбы с коррупцией и наркобизнесом в международной системе ООН и Украине на основе криминалистики / В. В. Шаповалов // Укр. вісник психоневрології. – 2012. – Т. 20. – Вип. 2. – Додаток. – С. 30.
38. *Шаповалова В. О.* Судова фармація: актуальність і перешкоди / В. О. Шаповалова // Укр. вісник психоневрології. – 2012. – Т. 20. – Вип. 2. – Додаток. – С. 28–29.
39. Panamanian held in Spain with cocaine breast implantshttp. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-20705742>.
40. UNODC chief calls for health, development and rights-based approach to drug problem [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://idpc.net/alerts/2012/06/unodc-chief-calls-for-health-development-and-rights-based-approach-to-drug-problem>.

41. WCO в борьбе с наркотиками [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://customsdkn.ru/33-vto-v-borbe-s-narkotikami.html>.

**Шановалов В. В. Судебно-фармацевтическое изучение преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотического средства кокаин (криминалистические основы).**

*Рассмотрены результаты судебно-фармацевтического изучения преступлений, связанных с незаконным оборотом психоактивного вещества – наркотического средства кокаин. Установлена необходимость расширения сотрудничества между правоохранительными, разведывательными, судебными и экспертно-криминалистическими органами Украины, США, странами ЕС, ближнего и дальнего зарубежья. Приведены наиболее типичные примеры из судебно-фармацевтической практики относительно незаконного оборота наркотического средства кокаин.*

**Ключевые слова:** судебная фармация, незаконный оборот, психоактивные вещества, наркотические средства, кокаин, криминалистика.

**Shapovalov V. V. Forensic and pharmaceutical study of the crimes related to illegal trafficking of the narcotic substance cocaine (criminalistics concepts).**

*The results of the forensic and pharmaceutical study of the crimes related to illegal trafficking of the psychoactive substance – cocaine narcotic substance. The need for enhanced cooperation between law enforcement, intelligence, judicial and forensic agencies of Ukraine, the U.S., EU, CIS and foreign countries was identified. The most typical examples of forensic and pharmaceutical practice concerning illegal trafficking of the narcotic substance cocaine.*

**Key words:** forensic pharmacy, illegal circulation, psychoactive substances, narcotic drug, cocaine, criminalistics.